

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา

เกียรติก้อง มูลเมือง

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (วิทยาเขตวัชรพล), ประเทศไทย

LEGAL MEASURES ON RESTORATIVE JUSTICE IN CRIMINAL CASES

Gietgong Moonmuang

Western University (Vacharaphol Campus), Thailand.

E-mail address: Gietgong@western.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 14 มกราคม 2562

วันที่ได้รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 22 สิงหาคม 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 16 มกราคม 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ คำพิพากษาของศาล มาตรการทางกฎหมาย และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อศึกษาปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของประเทศไทยว่ามีปัญหาอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไร 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบปัญหาการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ ว่าเหมือนหรือแตกต่างกับประเทศไทยอย่างไร 4) เพื่อนำเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของต่างประเทศที่มีความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาประเทศ วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสอบถามจากประกรกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่กำกับดูแลพนักงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลปฐมภูมิเกี่ยวกับเรื่องนี้ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ตลอดจนการวิเคราะห์เชิงสถิติเบื้องต้นโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ มาทำการสรุปผลเชิงการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดให้มีหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อออกคำสั่งชะลอการฟ้องคดีอาญา โดยตามร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ... มาตรา 44 และ มาตรา 46 ให้อำนาจการสั่งชะลอฟ้องเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการเพียงผู้เดียวเท่านั้น ไม่เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย ได้ใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว

ผลการวิจัยคือ ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. ... ควรมีการเพิ่มหน่วยงานอื่นนอกจากที่มีอยู่เดิม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้เสียหายได้ใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งของพนักงานอัยการ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมของการออกคำสั่ง และก่อให้เกิดเสถียรภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คำสำคัญ : การสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ การชะลอฟ้อง

Abstract

This research has a purpose. 1) to study the background, meaning, concepts, theories, and legal measures related to the reconciliation of Thai and foreign criminal cases. Court of Appeal Legal measures And related research contributions. 2) To study the problems and legal issues related to the reconciliation of Thai criminal cases. How to fix 3) To study and compare the problems of reconciliation in Thai and foreign criminal cases. How different or different with Thailand? 4) to introduce a legal framework for the establishment of a harmonized international criminal justice system. To apply the law of Thailand to be effective in many countries. This research is a qualitative research by documentary research and questionnaire. By in-depth interview. The sample population is a government agency that oversees the relevant staff. To obtain primary information about this, both theoretical and practical. The basic statistical analysis is based on survey data. The results of the study.

According to studies, it has been found that Thailand has no law requiring other agencies to take part in the deliberations to issue a moratorium on criminal prosecution. Section 44 and Section 46 grant the power to order the prosecution to be the sole public prosecutor. Do not allow the accused. Or the victim Has exercised the right to appeal the order.

The research is Bill of measures to replace criminal cases BE ... should be added other units that exist. To allow the accused, the defendant or the injured person to exercise the right to appeal the order of the prosecutor. To achieve the righteousness of the order. and bring stability to the criminal justice process.

Keywords: Restorative Justice, Mediation

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการเพิ่มจำนวนขึ้นของปัญหาอาชญากรรม กล่าวคือ มีจำนวนคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลมากเกินไป การลงโทษผู้กระทำความผิดมุ่งไปที่การจำคุก ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยการจำคุกย่อมส่งผลให้ปริมาณนักโทษซึ่งอยู่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์เพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย กระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่ถูกพิพากษาเด็ดขาดแล้ว หรือที่เรียกว่า นักโทษ (Prisoner) ไม่ได้ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง เมื่อนักโทษที่พ้นโทษและกลับสู่สังคมย่อมมีโอกาสที่จะกระทำความผิดซ้ำ เพราะกระบวนการฟื้นฟูระหว่างรับโทษไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งประเทศไทยยังไม่สามารถบูรณาการหน่วยงาน

ทางกระบวนการยุติธรรมให้สามารถทำงานสอดคล้องกัน มีการแบ่งแยกส่วนออกจากกันไม่ประสานงานร่วมกันทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ขาดวิธีหรือกระบวนการกลั่นกรองคดีให้เข้าหรือออกจากระบบด้วยวิธีการที่รวดเร็ว เช่น การสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา หรือการระงับข้อพิพาท

การสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) เป็นแนวคิดใหม่ในการบริหารงานยุติธรรมทางอาญา โดยแนวคิดนี้ตั้งสมมติฐานว่าผู้กระทำความผิด ณ ท้องที่ใดประชาชนในท้องที่นั้นควรได้รับการเยียวยาอย่างเหมาะสม ในขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดที่สำนึกในความผิดยอมตนที่จะเยียวยาในผลแห่งการกระทำนั้น สมควรที่จะได้รับโอกาสให้กลับเข้าสู่สังคมด้วยการที่ประชาชนในท้องที่นั้นให้การต้อนรับอย่างไม่วิตติเตขงใจ ดังนั้น การเยียวยาความเสียหายที่ดีที่สุด คือการเปิดโอกาสให้คู่กรณีทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา อันได้แก่ ผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งบุคคลทั้งสามฝ่ายจะเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ที่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเพียงผู้ให้ความสะดวก ที่จะประสานการทำงานให้การสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์บรรลุตามเจตนารมณ์ของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถหันหน้ากลับมาใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

ในการบังคับโทษแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบแทนการกระทำความผิด (Retribution) หรือการยับยั้งผู้กระทำความผิด (Deterrent) หรือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) มุ่งเน้นที่การใช้มาตรการทางอาญาเพื่อให้เกิดผลแก่ผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ไม่ได้คำนึงถึงการสร้างความเข้าใจระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย ดังนั้นการลงโทษผู้กระทำความผิด หากเป็นการตอบแทน จึงเน้นที่ลงโทษได้สัดส่วนกับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย โดยไม่ได้คำนึงว่าผู้เสียหายจะพึงพอใจกับการที่ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหรือไม่ จึงแตกต่างจากการกำหนดมาตรการชดเชยให้แก่ผู้เสียหายตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ส่วนการลงโทษโดยการยับยั้งการกระทำความผิดซึ่งเน้นการทำให้ผู้กระทำความผิดกลัวหรือไม่กล้าที่จะกระทำ ซึ่งคำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำความผิดว่า จะมีความกลัวต่อการถูกลงโทษหรือไม่ จึงต่างจากการกำหนดมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดทำภายใต้ข้อตกลงในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่ต้องการให้ผู้กระทำความผิดสำนึกถึงความเสียหายและแสดงความรับผิดชอบต่อความผิดที่ได้กระทำต่อผู้เสียหายและสังคม และมีแนวคิดที่ว่า หากผู้กระทำความผิดได้สำนึกผิดแล้วก็ไม่กระทำความผิดต่อไป ไม่ได้หวังว่าหากกลัวโทษแล้วจึงไม่กระทำความผิด ส่วนในการฟื้นฟูจิตใจของผู้กระทำความผิดตามหลักการลงโทษโดยการฟื้นฟูจิตใจนั้น กระบวนการที่ดำเนินการเป็นการใช้การอบรมและให้คำแนะนำในการปรับตัวแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้สามารถอดทนต่อสภาพบีบคั้นในทางสังคม เศรษฐกิจ จนมีความแข็งแกร่งพอที่จะไม่กระทำความผิดได้อีก แต่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไม่ได้เน้นการฟื้นฟู แต่เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องเข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมหรือเข้ารับการบำบัดรักษา หากมีความจำเป็นและเป็นเหตุแห่งการกระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อขจัดปัญหาในการกระทำความผิด ด้วยเหตุนี้ การเข้ารับการรักษาหรืออบรมจึงเป็นหลักเกณฑ์หรือวิธีการที่มีความหลากหลายและขึ้นอยู่กับสาเหตุของการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดแต่ละรายตามความเห็นของที่ประชุม แต่การฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดมุ่งเน้น

ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดปรับตัวให้เข้ากับสังคมแต่ไม่ได้มุ่งพิจารณาเฉพาะกรณีและตามความสมัครใจของผู้กระทำความผิด ดังที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา เป็นแนวทางการบริหารงานยุติธรรมแบบใหม่ ที่มุ่งให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้สร้างความสัมพันธ์อันดี ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ผู้เสียหายได้รู้เหตุแห่งการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดได้ตระหนักถึงผลเสียอันเกิดจากการกระทำ เป้าหมายมิใช่เพียงฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หรือการได้แก่แค้นด้วยการทดแทน หรือการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม แต่กระบวนการดังกล่าวนำไปสู่ความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งการระงับข้อพิพาทที่มีต่อกัน ป้องกันการแก้แค้นระหว่างกัน เพราะคู่กรณีทั้งสองฝ่ายยินยอมที่จะระงับข้อพิพาทโดยการหาทางออกร่วมกัน จัดให้มีการพบปะพูดคุยระหว่างผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย สมาชิกในครอบครัวของบุคคลทั้งสองฝ่าย รวมถึงสมาชิกในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากการพูดคุยและตกลงร่วมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา ความหมาย แนวคิด ทฤษฎี และมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ คำพิพากษาของศาล มาตรการทางกฎหมาย และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. เพื่อนำเสนอมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของต่างประเทศที่มีความเหมาะสม เพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยให้มีประสิทธิภาพทัดเทียมนานาประเทศ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาจากเอกสารของไทยและของต่างประเทศและการศึกษาภาคสนาม โดยศึกษา การค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความทางวิชาการ ทฤษฎีวรรณกรรม รายงานการวิจัย และตลอดจนศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งทำการศึกษาวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์มาตรการทางกฎหมายในการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการภาคสนามจากกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในประเทศ ประกอบด้วย (1) กลุ่มผู้พิพากษาศาลยุติธรรม (2) กลุ่มพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (3) กลุ่มพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (4) กลุ่มทนายความ สภานายความ (5) กลุ่มพนักงานคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม และ (6) กลุ่มอาจารย์คณะนิติศาสตร์ โดยรวมจำนวน 30 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการค้นหาข้อเท็จจริงแล้วนำมาหาข้อสรุปอย่างเป็นระบบ มีเหตุผลและอ้างอิงทฤษฎีโดยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูลซึ่งมีผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา” โดยสามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

โดยการฟ้องคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ.1948 บัญญัติถึงเรื่องนี้ไว้คือ มาตรา 248 ในกรณีที่ไม่ว่าจำเป็นต้องฟ้องคดีอาญา เนื่องจากบุคลิกภาพ อายุและสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิด ความหนักเบาและลักษณะของความผิด ตลอดจนพฤติการณ์แวดล้อมภายหลังที่ได้กระทำความผิดแล้ว อัยการอาจไม่ฟ้องคดีก็ได้

การฟ้องคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาพนักงานอัยการมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวในการเริ่มการดำเนินคดีอาญา เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีอำนาจฟ้องดำเนินคดีอาญาด้วยตัวเอง โดยถือหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย (Legality Principle) เพราะมีตัวบทกฎหมายหลายฉบับที่ระบุบังคับให้ต้องฟ้องคดีที่มีมูลต่อศาลโดยไม่มีข้อยกเว้น แต่ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการสหรัฐอเมริกาก็มิได้ยึดถือหลักการฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย (Legality Principle) แต่อย่างใด กลับใช้หลักการฟ้องคดีอาญาตามดุลพินิจ (Opportunity Principle) โดยใช้ดุลพินิจการไม่ฟ้องคดีอย่างกว้างขวาง สำหรับการใช้อำนาจการชะลอฟ้องในสหรัฐอเมริกานั้นผู้ที่อาจได้รับการชะลอฟ้องต้องไม่เป็นบุคคลที่ (1) ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในคดีที่กระทรวงยุติธรรมระบุไว้โดยเฉพาะว่าต้องสั่งฟ้องคดี (2) บุคคลที่เคยต้องโทษคดีอาญามาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ครั้ง (3) ผู้ติดยาเสพติด (4) เจ้าพนักงานของรัฐ หรืออดีตเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการฝ่าฝืนความไว้วางใจของสาธารณชน หรือผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ

จากหลักกฎหมายดังกล่าวประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ได้นำวิธีการชะลอฟ้องมาใช้ในประเทศของตน โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นได้นำวิธีการชะลอฟ้องมาใช้อย่างกว้างขวาง ซึ่งพนักงานอัยการประเทศญี่ปุ่นได้ใช้วิธีการชะลอฟ้องกับคดีทุกประเภท

ในการนี้ผู้วิจัยขอสรุปบทสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ เป็นสิ่งเข้บดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้พิพากษาศาลยุติธรรม การสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาจะเห็นได้ว่ากระบวนการนี้ ศาลยุติธรรมได้เข้ามาโดยตลอดแต่เป็นการใช้ในรูปแบบของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โครงสร้างก็โดยศาลตั้งผู้ไกล่เกลี่ยเมื่อมีการไกล่เกลี่ยสำเร็จก็ทำเป็นบันทึกการไกล่เกลี่ย ถ้าถอนฟ้องได้ก็ถอนฟ้อง ถ้าเป็นคดีความผิดต่อแผ่นดินศาลก็จะใช้ดุลพินิจลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด หากจะมีกฎหมายที่บังคับกับกรณีดังกล่าวเป็นการเฉพาะก็เป็นการดี เปิดโอกาสให้คู่ความได้ฟื้นความสัมพันธ์กัน ให้โอกาสผู้กระทำความผิดสำนึกในการกระทำ เยียวยาผลที่เกิดขึ้น และกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

2. กลุ่มพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด การยุติข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นอีกหนึ่งบทบาทที่ท้าทายพนักงานอัยการในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพนักงานอัยการประเทศไทยมีอิสระในการสั่งคดี โดยการใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล การชะลอฟ้องเป็นวิธีการใหม่ ดังนั้นจึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ให้มีข้อจำกัดไว้บ้าง เช่น การกำหนดประเภทความผิดและ

กำหนดอัตราโทษไว้ว่าต้องเป็นคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิดกักขัง แต่ถึงอย่างไรก็ตามการกระทำความผิดของอาชญากรรมในสังคมไทยนั้น สังคมยังต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษบ้าง ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษเสียเลย ผู้เสียหายจะเกิดความแค้นซึ่งอาจแก้แค้นเสียเองก็ได้ เช่นนี้การนำการชะลอฟ้องมาใช้ในสังคมไทยจึงต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมไทยด้วย

3. กลุ่มพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ไม่ควรแบ่งแยกว่าเป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดิน หรือคดีความผิดต่อส่วนตัว น่าจะใช้กระบวนการนี้ได้แต่คงต้องมามองว่าในการดำเนินคดีอาญานั้น เหตุใดจึงต้องแบ่งแยกเป็นความผิดต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งคิดว่ากรณีเป็นความผิดอาญาแผ่นดินนั้น กระทบต่อส่วนรวมคงจะกำหนดถึงขนาดให้สิทธิการฟ้องคดีอาญาระงับไม่ได้ แต่ถ้าคดีขึ้นสู่ศาลแล้วผ่านกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้จำหน่ายคดี ถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขก็ต้องกลับไปดำเนินคดีกันต่อไป

4. กลุ่มทนายความ สภานายความ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ต้องนำไปใช้กับคดีอาญาทุกประเภท ไม่มีประเทศใดที่จะให้สิทธิผู้เสียหายในการฟ้องคดีได้มากเท่าประเทศไทย จึงควรเปิดโอกาสให้มีการนำกระบวนการนี้ไปใช้กับคดีอาญาทุกประเภท

5. กลุ่มอาจารย์คณะนิติศาสตร์ การจะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปใช้ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้เป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก หรือใช้ขนานไปกับกระบวนการยุติธรรมหลัก การจะให้เกิดผลเป็นที่ยอมรับต้องมีการแก้กฎหมาย ซึ่งปัจจุบันได้มีการร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. อันมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการหรือมาตรการที่ชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา ด้วยสาเหตุประการที่ทราบคืออยู่แล้วเรื่องของจำนวนผู้ต้องขัง ที่ถูกศาลพิพากษาจำคุกและต้องนำตัวผู้ต้องขังไปยังเรือนจำ ส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังมีจำนวนมาก อีกทั้งยังพบว่าการนำตัวผู้กระทำความผิดไปอยู่ในสถานที่ยุติกันนั้น มิใช่การแก้ไขปัญหาคือเยียวยาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดแต่อย่างใดไม่ นานาประเทศจึงได้มีความพยายามแสวงหาวิธีการที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดให้กลับมาเป็นดังเดิม จึงได้เกิดมีกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาขึ้น ประเทศไทยเองก็ได้นำวิธีการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นมาบัญญัติเป็นกฎหมาย โดยการยกร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. สำคัญของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว นั้น แบ่งมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาออกเป็น 2 วิธีคือ วิธีที่หนึ่งการไกล่เกลี่ยคดีอาญา วิธีที่สองการชะลอฟ้องคดีอาญา จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์พบว่า มีแนวคิดทฤษฎีของต่างประเทศและของประเทศไทยที่นำมาปรับใช้กับงานวิจัยฉบับนี้ คือ ทฤษฎีกระบวนการยุติธรรมอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Justice) ทฤษฎีรูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Pattern of Restorative Justice) ทฤษฎีมุมมองทางสังคมของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Social Dimension of Restorative Justice) โดยสอดคล้องกับแนวคิดแรงจูงใจของผู้ที่จะให้

อภัยผู้กระทำความผิดและมีส่วนร่วมในกระบวนการของการบูรณะ เพื่อรักษาความสัมพันธ์ Wenzel et al (2000) ซึ่งให้เห็นว่าอัตลักษณ์ทางสังคมที่เข้าร่วมกันระหว่างเหยื่อผู้กระทำความผิดอาจเป็นประโยชน์ในการจูงใจให้ผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อของการให้อภัย งานวิจัยของ Strang (2004) เกี่ยวกับความยุติธรรมในบริบทความยุติธรรมทางอาญาแสดงให้เห็นว่าการแสดงออกของความสำนึกผิดและ การขอโทษในการสื่อสารโดยผู้กระทำความผิด มีอิทธิพลสำคัญต่อการให้อภัยของผู้เสียหาย ในที่สุดนักวิจัยจำเป็นต้องเข้าใจว่าตัวแปรขององค์กรมีผลต่อการบูรณาการหลักการความยุติธรรมบูรณะภายในองค์กรและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการซ่อมแซมความเสียหายและฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่เป็นอันตราย องค์กรค่านิยมซึ่งสะท้อนอยู่ในพันธกิจและวัฒนธรรมองค์กรอาจมีความสำคัญ Weitekamp, Elmar G.M. (2000) ได้ถกเถียงกันถึงความสำคัญของค่านิยมเช่นความเห็นอกเห็นใจความเมตตาาร่วมกันและความหวังทั้งหมดซึ่งสนับสนุนบริบทที่สนับสนุนการฟื้นฟูความสัมพันธ์ Roche, Declan (2003) ให้ความสนใจกับความสำคัญของการเรียกคืนความชอบธรรมขององค์กรอันเนื่องมาจากการละเมิด (เช่นการทุจริตการฝ่าฝืนจรรยาบรรณของผู้จัดจำหน่าย) เป็นแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการกลับเข้าร่วมกับผู้มีส่วนได้เสีย ความชอบธรรมขององค์กรเป็นเรื่องที่มีความสำคัญสำหรับทุกองค์กรความกดดันด้านความชอบธรรมมีความแข็งแกร่งเป็นพิเศษสำหรับ บริษัท ขนาดใหญ่และสาธารณะ เราได้เน้นย้ำถึงพฤติกรรมและคำถามที่สำคัญสำหรับนักวิจัยองค์กรที่จะต้องพิจารณาเมื่อศึกษาด้านทฤษฎีและการปฏิบัติของความยุติธรรมในการบูรณะ เราหวังว่าเอกสารของเราจะสร้างแรงบันดาลใจให้นักวิจัยคิดถึงความยุติธรรมขององค์กรในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งรวมเอาผู้กระทำความผิดผู้เสียหายองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุผลที่ทุกคนเห็นว่าเป็นประโยชน์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารและระบบงานยุติธรรม แนวคิดที่มุ่งต่อการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แนวคิดที่มุ่งการป้องกันการเกิดอาชญากรรมและแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ จากการศึกษาสภาพปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายพบว่า การสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาศึกษาโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา พ.ศ. เปรียบเทียบกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ของต่างประเทศปัญหาข้อเท็จจริงที่พบในประเทศไทยคือ การใช้มาตรการในการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญาของประเทศไทยเป็นการสั่งโดยพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการอาศัยความตามกฎหมายดังกล่าวในการอนุญาตให้ใช้วิธีการชะลอการฟ้องคดีอาญา ซึ่งการออกคำสั่งของพนักงานอัยการไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดคอยถ่วงดุลการออกคำสั่ง อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่ความในคดี เกิดความไม่มีเสถียรภาพในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในการนี้ผู้วิจัยขอสรุปกฎหมายต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2547) กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ : การปรับกระบวนการทัศนกระบวนการยุติธรรมของไทย ผลการศึกษาสรุปได้สองประการคือ ประการที่หนึ่ง กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มีลักษณะสำคัญทางวิชาการและทางปฏิบัติคือ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมซึ่งมีลักษณะของ “ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎี” ซึ่งมีกรอบกระบวนการทัศนมุ่งสู่ความสันติสุขสมานฉันท์ทางสังคมที่สามารถบรรลุถึงเป้าหมายได้ด้วย “กระบวนการวิธีเชิงสมานฉันท์” ใช้เป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้หลายระดับ รวมทั้งระดับที่มีการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมในระดับ

ขัดแย้งสูงสุดของสังคม ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนและวิธีปฏิบัติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่เกิดขึ้นในสังคมและกระบวนการยุติธรรมไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มหน่วยงานเข้ามาร่วมตรวจสอบการออกคำสั่งให้ใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์แทนการฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ เพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการออกคำสั่ง
2. ควรจัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ เพื่อให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นเกิดความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางการสร้างความสัมพันธ์เชิงสมานฉันท์ในคดีอาญา ที่ไม่เหมือนการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติ
3. ควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่เมื่อตนต้องใช้กระบวนการดังกล่าวที่ไม่เหมือนการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบปกติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงยุติธรรม. (2546). *กระบวนการทัศนใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2547). *กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ทางเลือกในการยุติข้อขัดแย้งทางอาญาสำหรับสังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ดุลพห.
- สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม. (2552). *การไกล่เกลี่ยพินสัมพันธ์ในคดีอาญา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม.
- Roche, Declan. (2003). *Accountability in Restorative Justice*. New York: Oxford University Press
- Weitekamp, Elmar G. M. (2000). Research on Victim-Offender Mediation: Findings and Needs for the Future. In *Victim-Offender Mediation in Europe: Making Restorative Justice Work* pp.99-121. Leuven (Belgium): Leuven University Press.
- Wenzel, L. H. (2000). *Understanding managerial coaching: The role of manager attributes and skills in effective coaching*. Unpublished doctoral dissertation, Colorado State University.